

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosc/177586,Opowiesc-o-powstancu-stycznowym-Tomaszu-Malinowskim.html>
22.04.2024, 14:20

Opowieść o powstańcu styczniowym Tomaszu Malinowskim

Brał udział w powstaniu styczniowym, uczestniczył w bitwie pod Waliłami. Jego prochy spoczywają na białostockim Cmentarzu Farnym. A jaka jest jego historia i jak wyglądał nagrobek Tomasza Malinowskiego kiedyś i dziś? O tym przeczytaj Państwo poniżej.

TOMASZ MALINOWSKI

Najstarszy syn Tadeusza i Franciszki Malinowskich. W 1859 roku ukończył białostockie gimnazjum, po czym wstąpił do seminarium duchownego w Wilnie. 12 kwietnia 1863 r. zasilił szeregi partii powstańczej, zorganizowanej w rejonie Walił i Królowego Mostu przez Onufrego Duchyńskiego. 29 kwietnia 1863 r. wziął udział w bitwie o wzgórze Pereciosy, niedaleko Walił. W trakcie walk został ranny w obie ręce. Po bitwie udało mu się szczęśliwie zbiec do Królowego Mostu, a potem do Białegostoku, gdzie przez pewien czas ukrywał się w domu swego szwagra – Waleriana Turczyńskiego. Następnie znalazł schronienie na plebanii w Waniewie, potem w majątku w Wólce, a na koniec u jednego z chłopów w Bokinach. Za namową kolegi z wileńskiego seminarium próbował przedostać się do Prus Wschodnich, co zakończyło się ostatecznie niepowodzeniem. Po schwytaniu przez Rosjan został osadzony w łomżyńskim areszcie, skąd po czterech miesiącach przewieziono go do Białegostoku. Tam za poręczeniem ojca wypuszczono do domu. Z powodu zatajenia pobytu w wileńskim seminarium został jednak aresztowany przez rosyjskiego naczelnika miasta i skazany przez gubernatora grodzieńskiego na zesłanie do guberni tomskiej, gdzie przebywał przez kolejnych czternaście lat. Do Białegostoku powrócił z żoną Konstancją i trzema córkami w roku 1881. Tu na świat przyszły kolejne dzieci, trzech synów i dwie córki. Z tak liczego potomstwa zmarły im dwie córki: Lucyna w 1887 r. i Janina w 1889 r. Według zapisów najstarszej księgi adresowej miasta Białegostoku z 1897 r. Tomasz Malinowski był radnym miejskim, a od stycznia 1914 r. członkiem komisji szacunkowej miejscowego Zarządu Miejskiego.

Zmarł 25 lutego 1919 r., w kilka dni po zajęciu miasta przez Wojsko Polskie. Według informacji zaczerpniętych z Dziennika Białostockiego z 17 lutego 1938 r. tak wyglądały jego ostatnie dni:

"... w lutym 1919 roku, kiedy do Białegostoku miały wkroczyć wojska polskie, niedołączy już wówczas ośmdziesięcioletni starzec bezustannie mówił o nich i głośno modlił się o doczekanie chwili, w której ujrzy «białego orzełka na wojskowej czapce». Dnia 19 lutego od strony lasu zwierzynieckiego w godzinach wieczornych wkroczyło nasze wojsko. Rodzina

zawiadomiła o tym niemal już bezwładnego staruszka. Śmiał się z radości. A kiedy poproszono dwóch oficerów, by go odwiedzili, śp. Tomasz Malinowski spojrzął na nich, uniósł się nieco z głębokiego fotela i uczynił znak krzyża. Nie mógł wymówić ani słowa, tylko rozplakał się jak dziecko. Po sześciu dniach zmarł i został pochowany na cmentarzu farnym w Białymstoku”.

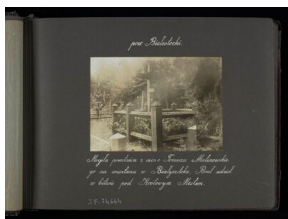
Jego prochy spoczywają na białostockim Cmentarzu Farnym. Poniżej przedstawiamy fotografię nagrobka sprzed lat z Archiwum Akt Nowych w Warszawie oraz ukazujące jego stan obecny.

Marek Gajewski, st. specjalista Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku

Tekst opracowano na podstawie:

- W. Wrobel, *Rodowody mieszczan białostockich – Malinowcy (szkic biograficzno-genealogiczny)*, [w:] *Archiwalne dziedzictwo*, red. A. Szot, Białystok 2017, s. 263-306.

- *Z pamiętników powstańca*, cz. 6, „Dziennik Białostocki” 1938, nr 48, s. 3.

Pomnik Tomasza Malinowskiego, Archiwum Akt Nowych

Pomnik Tomasza Malinowskiego obecnie, Fot. Marek Gajewski IPN

Pomnik Tomasza Malinowskiego obecnie, Fot. Marek Gajewski IPN